

Anbefaling til innkjøp og utlån av E-bøker i folkebibliotek

Nasjonalbiblioteket foreslo i mai en modell for innkjøp og utlån av e-bøker i bibliotek. Denne modellen har vært oppe til vurdering hos rettighetsorganisasjoner, bibliotek og hos Kulturrådet. Nasjonalbiblioteket har på bakgrunn av innspill fra ulike parter laget forslag til en ny modell. Nasjonalbiblioteket vil fortsatt anbefale at en modell får status som et treårig forsøk, med en evaluering etter tre år. Evalueringen vil særlig måtte se på om tilgangen til bredden av e-bøker er sikret i denne perioden. Det bør også legges opp til vurdering underveis og adgang til justeringer.

Forslag til modell for innkjøp og utlån av e-bøker i folkebibliotek

Nasjonalbiblioteket foreslår en modell som deler tilgangen til e-bøker i to kategorier. En lisensperiode og en klikkmodell. Lisensperioden varer i to år. Etter dette får bibliotekene tilgang til e-bøker i en klikkmodell. Dette er et nytt prinsipp, og det kan utelukkende gjennomføres dersom prisingen av klikkene/utlånene oppfattes som rimelige. Modellen inneholder derfor også en anbefaling knytta til prismodell. De øvrige prinsippene for anbefalingen er sammenfattet under:

Lisensperiode på 2 år

I de to første årene bør tilgang kunne kjøpes gjennom en e-lisensmodell som har et begrenset antall utlån. Utlån som ikke er benyttet ved lisensperiodens utløp kan brukes senere.

I lisensperioden foreslås det at e-bøker i utgangspunktet prises som en papirbok. En lisens gir rett til ti utlån. Det legges ingen begrensinger på hvem som kan kjøpe en lisens, enkeltbibliotek, fylke eller konsortier, og heller ingen begrensinger på fjernlån eller lignende i lisensperioden.

Lisenser kan bare lånes ut til en låner av gangen. Et lån regnes utfra de samme prinsippene som ligger til grunn for avtalene mellom forleggere og forfattere for sitering i nettbokhandler. Det vil si at et lån telles fra 10% prosent av sidene i boka er åpnet.

Klikkmodell

En klikkmodell innebærer at et det betales for hvert utlån (klikk). I utgangspunktet bør det etter Nasjonalbibliotekets oppfatning ikke legges begrensninger utover dette på klikkmodellen. Eksemplarmodellen legges til grunn i klikkløsningen. Det vil si at om bibliotekene ikke aktivt endrer oppsettet, vil de ha tilgang til et samtidig utlån av gangen av hver bok. Det skal være mulig for bibliotekene å åpne flere tilganger til enkelte bøker om de vil.

Alle titler som er utgitt av norske forlag bør være tilgjengelig for bibliotekene i en klikkmodell etter to år. Ved førstegangspublisering av en e-bok som tidligere er gitt ut som papirbok, bør tittelen legges i klikkmodellen etter maksimum ett år.

Pris pr. klikk bør avspeile at markedsprisen for e-bøker etter to år er lavere enn for nye titler. En anbefaling kan være at klikkprisen ikke skal overstige 10% av veiledende utsalgspris for e-boka. Bibliotekene skal kunne velge hvilke av de tilgjengelige bøkene i klikkmodellen de gir sine lånere tilgang til.

Denne modellen forutsetter at det utvikles gode tekniske plattformer for sikkerhet, lån og kontroll. En slik løsning må avklares mellom det enkelte forlag og relevante tjenesteleverandører. Nasjonalbiblioteket vil ta initiativ til møte mellom de ulike partene.

Modellen er foreslått for tre år, og skal evalueres av Nasjonalbiblioteket etter samtaler med aktørene etter ett år og i løpet av det tredje året.

Nasjonalbiblioteket forutsetter at systemleverandører og enkeltforlag så raskt som mulig tilpasser seg en ny modell. Inntil da vil dagens modell være gjeldende. E-bøker som bibliotekene har kjøpt håndteres etter gjeldende ordning til lisenstiden utløper. Det vil ikke være nødvendig med overgangsordninger ut over dette.